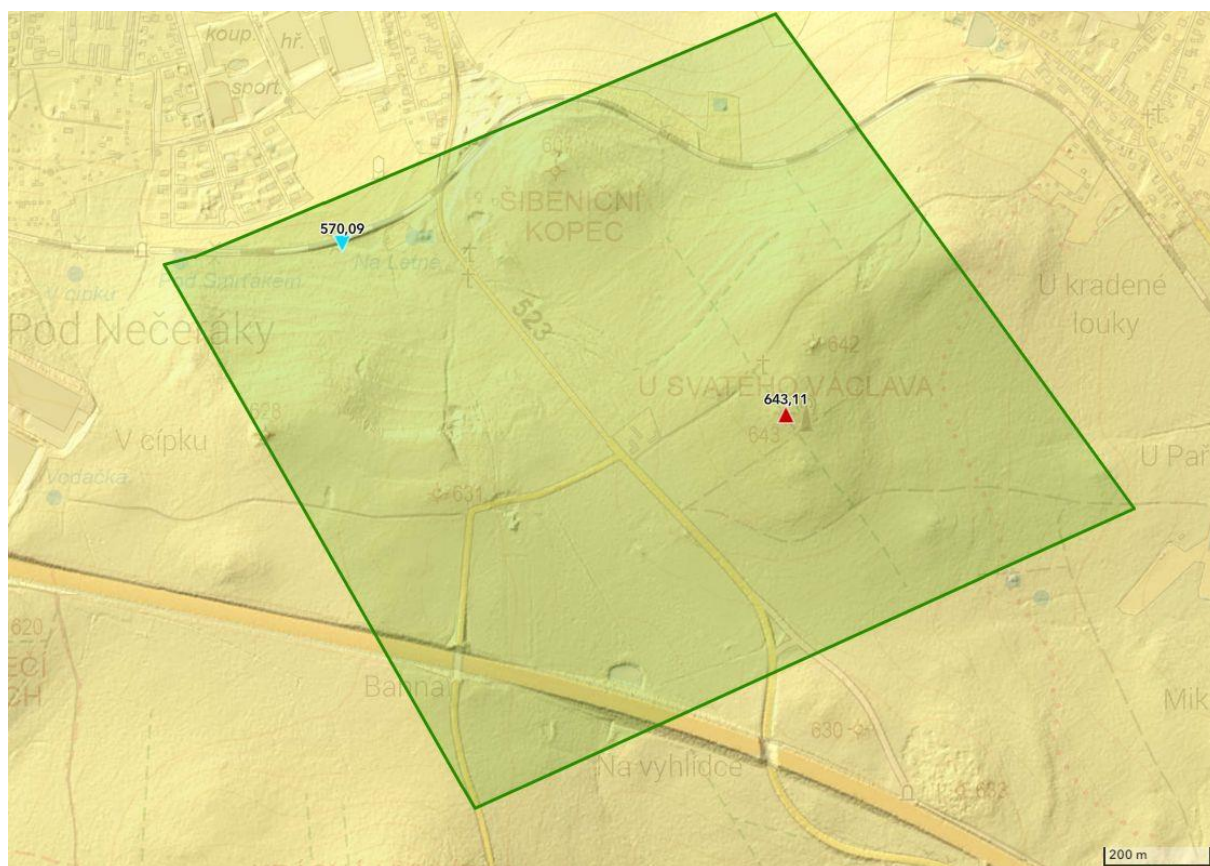

Zpráva pro zadání architektonické soutěže k projektu „Úprava prostoru zaniklého kostela sv. Václava a zaniklé středověké vsi Dobrá u Humpolce“

Katastrální území:	Humpolec [649325]
Administrativní název obce:	Humpolec
Pověřený úřad veřejné správy:	MěÚ Humpolec
Okres:	Pelhřimov
Kraj:	Vysočina
Ulice/trat':	extravilán obce
Kultura:	vrcholný středověk, novověk, industriální období
Stávající pokryv:	lesní pozemek, komunikace
Aktivity:	sídlištní, sakrální, funerální, těžební, agrární
Název akce:	Úprava prostoru zaniklého kostela sv. Václava a zaniklé středověké vsi Dobrá u Humpolce
Číslo akce:	A074/2024
Investor:	Město Humpolec Horní náměstí 300 396 22 Humpolec
Zhotovitel (oprávněná organizace):	ARCHAIA Brno, z.ú. Bezručova 15, 602 00 Brno, IČ: 26268469; DIČ: CZ-26268469; číslo účtu: 290 148 2974/2010 FIO BANKA; organizace je zapsána u KS v Brně, v rejstříku OPS, odd. U, vložka č. 245
Doba výzkumu (terénní část):	jaro – podzim 2024
Vedení výzkumu:	Petr Duffek
Technická spolupráce:	Aleš Kuchař, Ing. Kocman, Mgr. Lenka Starková, Ph.D., Mgr. et Mgr. Stanislav Vohryzek, Ph.D., Mgr. Petr Žákovský, Ph.D., Martin Veleta, Bohuslav Vácha, Mgr. Jan Tomešek,
Zprávu podává:	Bc. Petr Duffek

Plánovaná úprava pietního prostoru zaniklého kostela sv. Václava se nachází na území s archeologickými nálezy (UAN I; pořadové číslo Státního archeologického seznamu 23-23-01/5 a 23-23-01/6), tedy území s jednoznačným výskytem archeologických nálezů. Jedná se o středověký důlní areál, zaniklou středověkou ves Dobrá a zaniklý novověký kostel svatého Václava s pohřebištěm.

Obr. 1: Zkoumaný polygon s pozůstatky středověké vsi, důlního areálu a novověkého kostela sv. Václava s pohřebištěm.

Archeologický výzkum

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán v souvislosti s plánovanou stavbou „Úpravou prostoru zaniklého kostela sv. Václava a zaniklé středověké vsi Dobrá u Humpolce“. Vedlejším podnětem bylo dlouhodobé „odkovování“ lokality „detektoráři“. Tyto nálezy z části byly odevzdávány v minulých letech v rámci spolupráce jihlavského pracoviště Archaii Brno s amatérskými hledači historických artefaktů.

Archeologický výzkum v roce 2024 probíhal v jednotlivých etapách.

1. Byl proveden nedestruktivní průzkum ve spolupráci s Centrem digitální archeologie provozovaného katedrou archeologie Západočeské univerzity v Plzni v podobě komplexního zpracování lidarových dat a fotogrammetrické dokumentace UAV pro tuto archeologickou lokalitu. Výsledkem digitální model terénu pro oblast 1500 x 1000 m se středem v místě zaniklého kostela sv. Václava.
2. Byl proveden detektorový průzkum v okolí zaniklého kostela sv. Václava a shromážděny jednotlivé artefakty shromážděné amatérskými hledači v minulých desetiletích.
3. Pomocí nedestruktivních metod (geofyzikální prospekce, fotogrammetrické dokumentace UAV) kombinovaných se sondáží byl prozkoumán prostor zaniklého kostela sv. Václava a přilehlého hřbitova.
4. Byla provedena historická rešerše písemných pramenů, mapových podkladů a literatury vážících se k zaniklé středověké vsi Dobrá a kostelu sv. Václava.

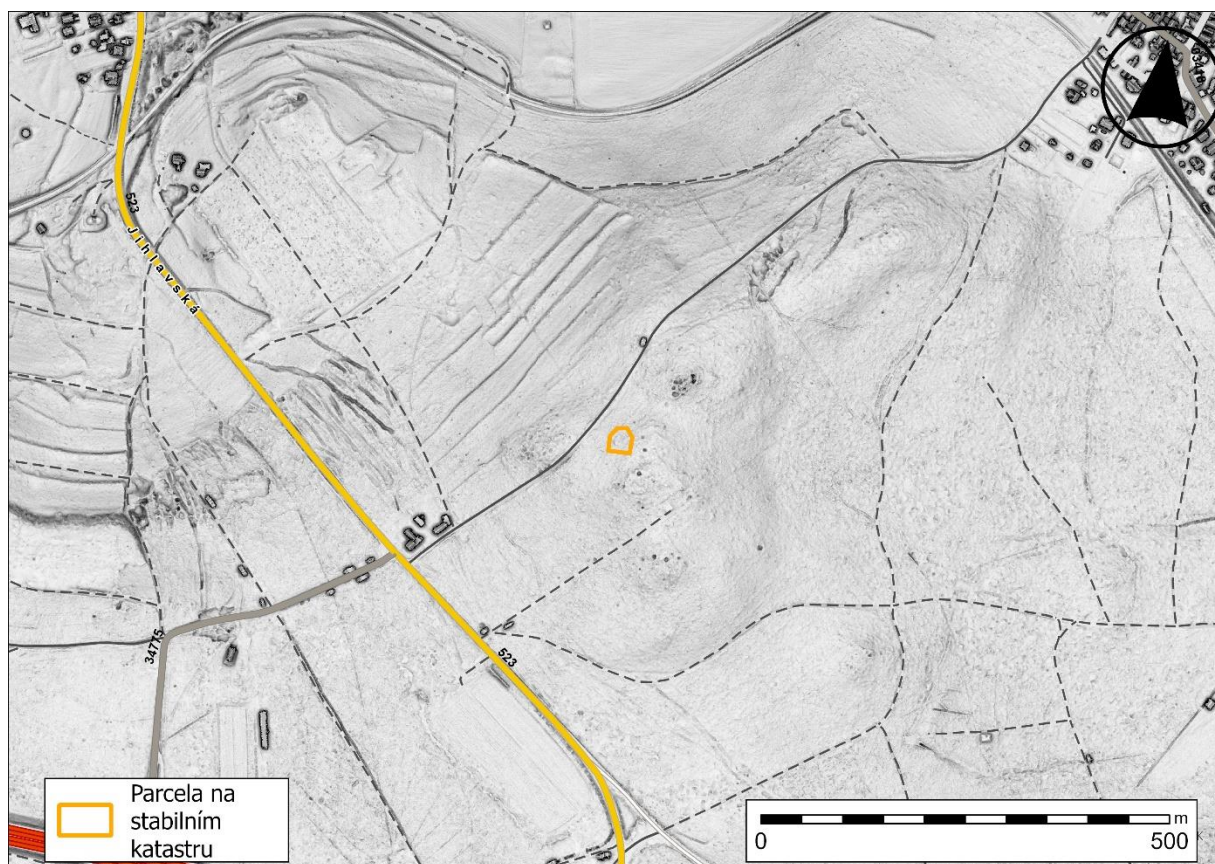
V rámci projektu je pro rok 2025 plánováno provedení detektorový průzkum v prostoru zaniklé vsi Dobrá u městské hájovny. Dokončena by měla být konzervace nálezů a nálezová zpráva. Po domluvě s investorem mohou být výsledky prezentovány pro veřejnost.

1. Digitální model terénu

Ve spolupráci s Mgr. Lenkou Starkovou, Ph.D. z Centra digitální archeologie Katedry Archeologie FF Západočeské univerzity v Plzni byl vytvořen digitální model terénu – rastrový výstup v podobě 3D vyčištěného výškopisného modelu. Lidarová data typu DMR 5G byla získána od výhradního distributora ČÚZK v podobě surového, nefiltrovaného mračna bodů. Data byla zpracována pomocí klasifikace a filtrace dat.

Digitální model terénu (DMT) slouží detailnímu mapování rozsáhlého prostoru zaniklé vsi Dobrá a jejího extravilánu s terénními relikty cest, zemědělské půdy (plužin) a také těžební činnosti v okolí vsi. Polohopisná a výškopisná přesnost měřených ploch je srovnatelná s přesností dosahovanou při časově náročnějším pozemním geodetickém zaměřování. DMT je i vhodnou platformou pro projekci prostorových dat jednotlivých archeologických artefaktů, získaných prospekci pomocí detektorů kovů.

Získaný DMT velmi dobře zobrazuje svazky úvozových cest, plužiny zaniklé vsi Dobrá a jednotlivé těžební areály (obr. 15). Samotný intravilán zaniklé vsi Dobrá není z DMT patrný, ale lze ho očekávat v blízkém okolí silnice II/523 spojující Jihlavu s Humpolcem. Zde se také nacházejí prameniště, jejichž úprava minulém století pravděpodobně změnila reliéf terénu. Dalšími zásahy byla výstavba hřiště a budov městské hájovny.

Obr. 2: Digitální model reliéfu ze zpracovaných lidarových dat. Žlutě vyznačena parcela hřbitova u kostela sv. Václava (zpracovalo Centrum digitální archeologie, katedra Archeologie Západočeské univerzity v Plzni).

2. Detektorový průzkum v okolí zaniklého kostela sv. Václava

Lokalita zaniklé středověké vsi Dobrá Ves a okolí novověké kostela sv. Václava byla v minulých desetiletích dlouhodobě zbavována kovových artefaktů v důsledku činnosti amatérských hledačů tzv. „detektorářů“. Některé jednotlivé artefakty byly shromážděny v rámci projektu Detektorový průzkum kraje Vysočina – Pelhřimovsko (číslo akce Archaia Brno A066/2022). Po zahájení projektu Úprava prostoru zaniklého kostela sv. Václava a zaniklé středověké vsi Dobrá u Humpolce bylo množství odevzdaných předmětů násobně větší a do října 2024 se podařilo shromáždit více jak padesát artefaktů z období 13. – 20. století. Nalezené artefakty jsou z prostoru intravilánu a extravilánu zaniklé vsi Dobrá a také z okolí zaniklého kostela sv. Václava.

Nejstaršími nálezy jsou kovové součásti oděvů – šatní spona, opaskové přezky ze 13. století. Zdobená kruhová šatní spona s trnem byla pozlacená. Obdobný typ spony byl nalezen při archeologických výzkumech v Telči či jako součást depotu ze 13. století v rakouském Fuchsenhofu. Z vrcholného a pozdního středověku lze zmínit řemeslnické náčiní – sekera, oděvní součásti – přezky, mince – rozsyp pražských grošů, vybavení domácnosti a hospodářství – nůž, klíče a jejich závěs, rolnička, hřeby nebo také militaria – fragment hlavně pozdně středověké palné zbraně (hákovnice).

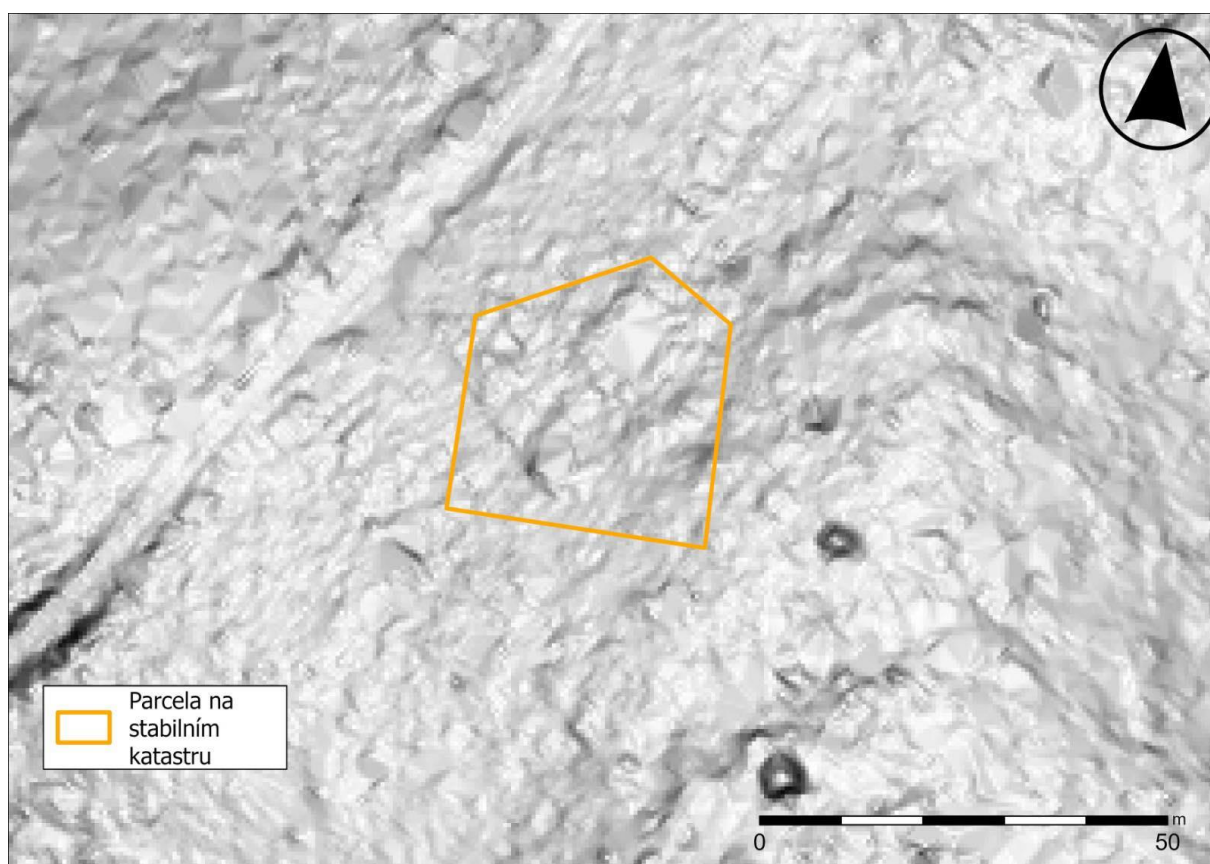
Z novověkých nálezů jsou to hlavně nálezy devocionálií (svátostek) z prostoru hřbitova u kostela sv. Václava a jeho okolí. Dále byly nalezeny součásti oděvů – přezky a knoflíky, ozdoby – prsten, závěsky a také mince. Nálezy z industriálního období jsou omezeny na psí známky města Humpolec z 20. století.

Výjimečným je nález dýky z prostoru jižně od zaniklé vsi Dobrá aktuálně zkoumaný Petrem Žákovským z Archeologického ústavu v Brně. Jedná se o dýku s poměrně širokou čepelí, která je vybavena dvěma souběžnými oboustrannými žlábkami, čímž se zbraň řadí k ve střední Evropě nepříliš rozšířenému typu vrcholné a pozdně středověké dýky (14. – 15. století). Daný typ je charakteristický zejména pro oblast švýcarských kantonů, jižního Německa a severní Itálie. Z této oblasti může patrně pocházet i nalezený exemplář. Za zcela výjimečný pak lze považovat fakt, že čepel je konstruována z několika komponent, včetně dvou damaskovaných panelů, které tvoří vlastní jádro čepele, přičemž damaskování bylo kombinováno s dnes těžkou zrekonstruovatelnou formou zlacení. Damaskování není v této době v evropském materiálu nijak zvlášť hojně zastoupeným výzdobným prvkem, přičemž z průběhu 14. století se s ním setkáváme takřka výhradně pouze u nožů. Exkluzivitu dýky podtrhuje i dochovaná drobná, precizně odlitá záštita z nezelezného kovu, jejíž konce ramen jsou zdobeny plastickými stylizovanými zvířecími či dračími hlavičkami. V našem milieu, ale i v oblasti střední Evropy postrádá tato záštita prozatím bližších analogií. Za zajímavé zjištění lze považovat i fakt, že dochovaná plechová objímka rukojeti, která je vyrobena z plechu ze slitiny mědi, je na lícni ploše zdobena velmi kvalitním gravírováním, které je podle našeho soudu produktem specializovaného řemeslníka. Na rubové ploše pak byl pomocí RTG tomografie odhalen i původní rytý ornament, který jednoznačně ukazuje, že objímka byla vyrobena z druhotně využitého plechu z původní specifické románské mísy, tzv. Hanseschale. V dochovaném torzu vyobrazení lze identifikovat hlavu polopostavy anděla, kterou lemuje charakteristický ornament v podobě písmene „S“ a zbytky dvojice liter, které jsou pozůstatkem iniciálové inskripce obsahující názvy ctností a neřestí. Lze shrnout, že dýka s příslušenstvím je nepochybně produktem specializovaného či specializovaných řemeslníků z průběhu 14. století, a vzhledem k tomu, že obdobný typ zbraní je na území střední Evropy poměrně vzácný, je třeba její původ hledat někde v oblasti západně od našich hranic.

3. Geofyzikální a sondážní průzkum v okolí zaniklého kostela sv. Václava

Novověká komponenta zkoumané lokality v podobě zaniklého kostela sv. Václava a hřbitova v jeho okolí je dodnes uchována v obecné paměti a tento prostor je označen kamenným křížem s podstavcem. Jeho umístění se shoduje i s historickými mapovými díly. Kostel sv. Václava lze identifikovat na historických mapách také v poloze jihovýchodně od Humpolce a západně od vsi Plačkov. Pouze na mapě I. vojenského mapování z 60. – 80. let 18. století je kostel sv. Václava posunut asi jeden kilometr jihozápadně od správné polohy směrem ke vsi Bystrá. Nepřesnost I. vojenského mapování není neobvyklá a je důsledkem zpracování dat na základě pouhého pozorování v terénu bez sítě přesně určených trigonometrických bodů.

V prostoru hřbitova v poloze U sv. Václava bylo provedeno snímkování terénu a byl vypočítán digitální model terénu (obr. 2).

Obr. 3: Digitální model terénu z dronových snímků v prostoru hřbitova u kostela sv. Václava s obdélnou plošinou v severovýchodní části parcely hřbitova (zpracovalo Centrum digitální archeologie, katedra Archeologie Západočeské univerzity v Plzni).

Na parcele hřbitova (označena žlutě) se v severovýchodní části vymezila obdélná plocha. V tomto místě i po rekognoskaci terénu byly položeny sondy v západovýchodním směru. V jednotlivých sondách bylo zachyceno torzo kamenného základového zdiva (konstrukce 0900). Sondy byly dále propojeny, aby byl odhalen maximální rozsah zdiva.

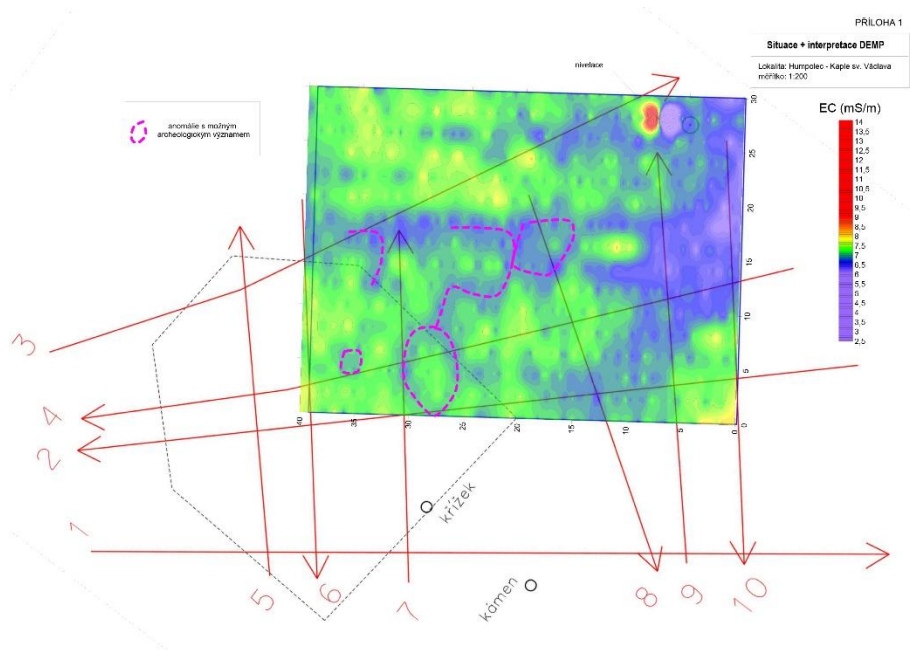
Konstrukce základového zdiva byla odhalena pod lesní hrabankou v hloubkách 0,1 - 0,25 m. Jednalo se lomový kámen o velikostech 0,05 – 0,6 m, převážně rula výjimečně doplněné křemeny. Šíře zdiva byla 0,5 m, výška dochované konstrukce až 0,35 m. Směr zdiva byl SSV – JJZ. Spojovacím materiálem byla hnědá jílovitá hlína s drobnými kameny. Lze předpokládat, že v severní části bylo zachyceno nároží,

(obr. 3). Další sondáží v prostoru hřbitova se již toto zdivo nepodařilo zachytit. Základové zdivo zůstalo zachováno pouze jako 5 m dlouhý relikt. Lze předpokládat, že zbylá část základů ležící západně v místě plošiny byla odtěžena či porušena terénními úpravami. Nálezově byly sondy velmi chudé a bylo nalezeno několik malých fragmentů novověké keramiky a železný kovaný hřeb.

Obr. 4: Základová konstrukce 0900 v prostoru hřbitova u kostela sv. Václava. Přerušovanou linií vyznačen předpokládaný průběh zdiva.

V průběhu sondáže byl proveden i geofyzikální průzkum. Plošné měření magnetometru a řezu georadaru byla proměřena plocha severně od zachycených reliktů základů (obr. 4). Účelem bylo ověřit prostor, kam kladly základy kostela historické zprávy.

Obr. 5: Interpretační plán geofyzikálního měření.

Po ověření sondáží bylo zachyceno pouze geologické podloží v hloubkách 0,1 -0,15 m.

V rámci sondáže až do hloubek okolo 1 m nebyly zachyceny žádné hroby ani jednotlivé kosti. V severozápadní části plochy hřbitova bylo nalezeno několik svátostek, ale tyto nálezy nemuseli být součástí hrobové výbavy.

Obr. 6: Archeologické sondy v prostoru parcely hřbitova. V dolní části snímku základové zdivo 0900.

Z lidarových dat a rekognoskace terénu bylo východně od zaniklého kostela detekováno několik těžebních jam. Vzhledem k absenci obvalů v blízkosti šachet se pravděpodobně jedná o sérii prospekčních šachet. Další již plošné území těžby se nachází přibližně 70 m západně od zaniklého kostela. Bez dalšího průzkumu nelze jednoznačně tyto těžební areály blíže specifikovat. Není vyloučeno, že tyto pozůstatky těžební činnosti lze spojit s existencí zaniklé vsi Dobrá.

4. Historie zaniklé středověké vsi Dobrá a novověkého kostela svatého Václava

Ves Dobrá se poprvé připomíná roku 1233, kdy Heřman řečený Balko, magister Řádu německých rytířů prodal želivskému opatu Heřmanovi za 100 hřiven želivskému opatu zboží v Humpolci a nad Jihlavou, vsi „*Podole, Dobre, Scrisowe, Bogedanze, Pustin*“ s příslušenstvím včetně patronátních práv kostelů. Podle J. V. Šimáka Podolí je u Koberovic, Dobrá u Humpolce, u Skrýšova zmiňuje podle A: Sedláčka lokalitu u Polné, která i potom řádu náležela, Bohdaneč u Zbraslavi, ač pro to chybí doklady a o Pustině se neví. Listinu roku 1243 potvrdil Václav I., oproti původní listině nová zajišťuje premonstrátům i patronáty nových kostelů na území bývalé farnosti sv. Jana Křtitele, tedy dokládá zakládací aktivitu v Jihlavě, poprvé je též zmíněno zasvěcení kostela v Humpolci sv. Mikuláši.

V roce 1233 je v písemných pramenech také zmíněna Humpolecká stezka (*via Humpolcensis, qua itur in Moraviam*). Průběh cesty je zde využit pro vymezení sporné hranice mezi majetky želivských premonstrátů a synů velmože Volfraha. Další písemné zmínky o cestě jsou až ze 14. a počátku 15. století. Cesta je různými badateli kladena mezi Želiv a Jihlavu, případně Telč. Její průběh ve sledovaném území lze pouze hypoteticky klást mezi Humpolec, ves Dobrou a dále ves Krasoňov. Pro trasu raně středověké cesty v tomto území mohou i svědčit i strážní toponyma v okolí: vrch Stráž (653 m n. m.) u Krasoňova, vrch Strážník (713 m n. m.) u Šimanova.

Roku 1371 Vaněk z Dubé dosvědčil, že želivský opat Bohuněk a klášter v Želivu své majetky ve vsi Dobrá předali jeho věrnému Jakubovi rychtáři v Humpolci a jeho synům Václavovi a Martinovi na dobu jejich života, pak měla připadnout humpoleckému kostelu. Vaněk při tom daroval svá práva ve vsi humpoleckého kostelu. V případě, že by byla vysána královská berně, měli ji opatovi zaplatit i tamní poddaní. Tuto zmínku lze s Dobrou u Humpolce spojit bezpochyby a skutečnost, že se ves připomíná jako původní majetek kláštera, potvrzuje nám do značné míry i zmínku z roku 1233.

O zanikání vsi toho moc nevíme. G. Kobliha předpokládá, že k němu došlo za husitských válek. Při tažení Zikmunda Lucemburského na Kutnou Horu v prosinci roku 1421 prošlo okolím Humpolce vojsko, které směřovalo z Jihlavy do Ledče nad Sázavou. Při průtahu krajem dle kroniky Vavřince z Březové hubili obyvatelstvo, vypalovali vsi a městečka a loupili.

V tereziánském katastru je zmiňována kaple sv. Václava u zaniklé vsi Dobrá patřící k faře Úsobí. V pamětní knize úsobské z roku 1761 se měl nacházet zápis o pusté kapli patřící pod pravomoc humpoleckého faráře. U ní mělo bývat dva sedláci a jeden chalupník, poddaní herálečtí. Zmíněno zde bylo, že po roce 1622, kdy želivští premonstráti opět osazovali kostel v Humpolci, měli mít spor o tyto sedláky, čemuž se bránila herálecká vrchnost, opat sedláky je poháněl k robotě a poslal své poddané k jejich potrestání, při tom došlo k bitce s mnoha raněnými. Obě strany byly potrestány pokutou a kaple pak patřila pod Úsobí. Kostel sv. Václava měla vystavět Helena Alžběta, manželka hraběte Filipa ze Solmsu, asi v letech 1660-1670 na místě kostela sv. Kateřiny. Její nástupkyně Josefa Johanna Františka hraběnka Solmsová se provdala za Sigmunda z Koenigsegg, 16. června 1708 prodala Michalovi Agacovi svobodnému pánu z Kirchneru své dědictví, herálecké a humpolecké panství vč. podacího práva kostelíčka sv. Václava.

Kaple zasvěcená sv. Václavu a Proměnění Páně byla roku 1735 zavřena církevními úřady pro sešlost. Bohoslužby zde bývali jen na Proměnění Páně a o sv. Václavu. Při kapli byl fond 200 zl. založený jakousi perníkárkou z Humpolce a 2 míš. Kop a 100 zl. rýnských založených F. A. Solmsem, v roce 1761 činil 528 zl. Baron Neffzern k němu přidal 2500 fl. A jeho příbuzná baronka Petteffiová 100 fl. Továrenskými pokutami dělníků v Herálci byl rozmnožen na 4000 zl. Po zrušení kaple byla z těchto peněz – již 6750 zl. zřízena špitální nadace v Herálci. Z kaple na konci 19. století zbývali jen zbytky cihlových základů 30 m od nynějšího kříže v kolmém směru na pěšinu z Vilémova k městské hájovně.

5. Zvon a pověst

Díky kompletnímu katalogovému soupisu zvonů v okrese Havlíčkův Brod a dostupné literatuře byl dohledán zvon, který byl v roce 1708 ulit Kristiánem Joachimem starším v Jihlavě a je jediným dochovaným mobiliářem tohoto kostela (obr. 7). Zvon je v současné době umístěn v kostele sv. Bartoloměje v Herálci.

Ke zvonu se váže i pověst:

Nad hájovnou U Strejčků nad Humpolcem se říká u sv. Václava a bývala zde kdysi u staré zemské stezky ves s názvem Dobrá. Psal se prosinec roku 1421 a v zemi bylo neklidno. Krajem postupovala vojska husitská a křížácká, a tak když obyvatelé Dobré uviděli na obloze černé sloupy kouře, na nic nečekali a s tím nejcennějším utekli do lesů. Po návratu našli vesnici vypálenou i s kapličkou sv. Kateřiny a dál do vnitrozemí postupovalo vojsko krále Zikmunda.

O dvě stě let později byl na místě kapličky postaven kostel sv. Václava. Kostel však stál na hranicích panství heráleckého a města Humpolce. Dohady o jeho správu došly tak daleko, že se o kostel nestaral nikdo a ten začal upadat. Pro narušení zdiva zde bylo zakázáno sloužit mše a zkázu dokonala dešť, vítr a mráz. Kostel zmizel stejně jako vesnice, ale stále zde byla studánka. Jednou k ní přišel čeledín napájet koně a viděl vystupovat ze studánky zvon, jenž zazvonil a potom zase spadl do studánky. V okolí se dlouho povídalo, že to byl určitě zvon ze zaniklého kostela a věští nějakou událost. Jakou? Na to už se zapomnělo, stejně jako se zapomnělo na dnes již zaniklou studánku. Vesnici Dobrou a kostel sv. Václava připomíná už jen křížek ukrytý ve vysokém lese.

Jeden zdroj dobré vody nedaleko přece jenom je. Když budete od sv. Václava pokračovat po cestě dál do Vilémova, přímo mezi domy uvidíte domeček Vilémovské kašny (Pavel Koubek 2014: Krajem zapomenutých studánek).

ZVON

Datec: 1708

Výrobce: Kristián Joachim st., Jihlava

Materiál: zvonovina

Rozměry: prům. 50 cm, hl. 32,5 cm, tl. věnce 5 cm

Hlavní tón: a2

Popis: Koruna s šesti uchy (s patkami), zdobenými andělíčky hlavičkami a uspořádanými do kříže. Nahoře v linkách nápis (začíná ① ručičkou):

① GOSS MICH CHRISTIAN IOACHIM IN IGLAV 1708

[Ulil mne Kristián Joachim v Jihlavě 1708]

Pod tím úzký vavřínový věnec a rozvilinový ornament s hrozny a hlavičkou satyra. Na boku reliéf sv. Michaela Archanděla vítězího nad ďáblem. Vpravo od něj nápis v 5 řádcích (začíná ① ručičkou):

① MICHAEL ACHATVS

REICHS FREY HERR

VON KIRCHNER HERR

AVF HERALETZ VNDT HVMPOLETZ

IHR: RÖM: KEYL: MAY: REICHS HOFF RATH

[Michael Achatius říšský svobodný pán Kirchner, pán na Herálci a Humpolci, říšský dvorní rada jeho římského císařského majestátu]

Vpravo od nápisu reliéf Panny Marie Mariazellské. Vpravo nápis v 4 řádcích (začíná ① ručičkou):

① MARIA ELISABETH

FREYIN VON KIRCHNERIN

GEBORNE FREYIN VON

PORTENFELT

[Marie Alžběta svobodná paní Kirchnerová, rozená svobodná paní z Portenfeltu]

Věnec oddělen trojicí linek, horní slabší. Kolem dolního okraje hladká obruba.

Zavěšen na rovné ocelové hlavě. Ruční zvonění.

Obr. 7: Heslo katalogu a fotografická dokumentace zvonu z kostela sv. Václava (Vácha – Lunga 2022: Zvony na Vysočině 3. díl, okres Havlíčkův Brod).

6. Závěr – výsledky záchranného výzkumu

Díky kombinaci různých metod archeologického výzkumu se podařilo v podobě mapového výstupu digitálního modelu terénu (DMT) dokumentovat terénní relikty zaniklé vsi Dobrá a také pozůstatky zaniklého novověkého kostela zasvěceného sv. Václavu a Proměnění Páně. Samotné jádro zaniklé vsi s jednotlivými parcelami a stavbami zůstává prozatím skryto pravděpodobně v prostoru mezi městskou hájovnou a relikty úvozových cest jihozápadně od ní (obr. 15). K odhalení jejich pozůstatků může vést detektorová prospekce v tomto prostoru, kterou je vhodné provést v předjarních měsících v době, kdy je vegetace maximálně slehlá.

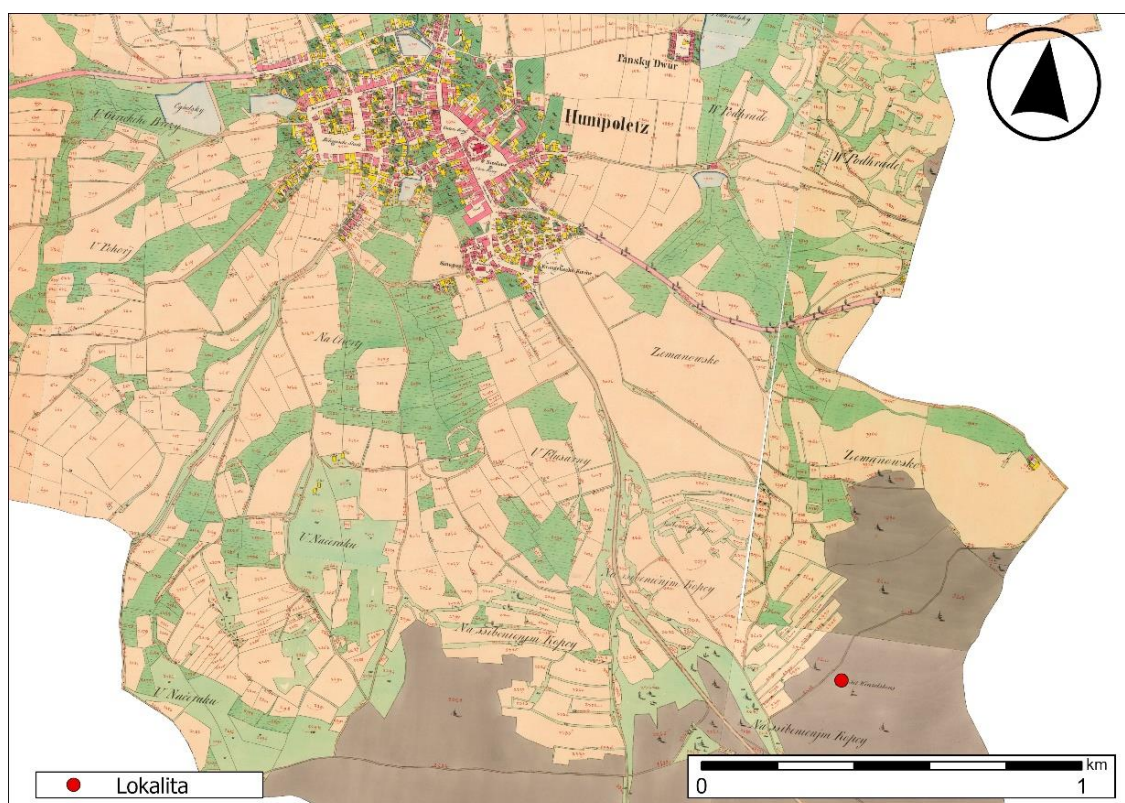
Z prostoru intravilánu a extravilánu zaniklé vsi Dobrá bylo shromážděno přibližně padesát artefaktů datovaných mezi 13. a 20. století. Většina získaných artefaktů je dokladem podoby hmotné kultury zaniklé středověké vsi nebo souvisí s novověkým kostelem sv. Václava. Zastoupeny jsou kovové šperky, hospodářské vybavení, militaria, mince, devocionálie či spojovací materiál staveb (obr. 24-35). Výjimečným je nález dýky s náročně zdobenou čepelí i rukojetí ze 14. století. V extravilánu vsi Dobrá byly díky DMT dokumentovány i relikty těžby v podobě šachetních polí nebo větších roztěžených plošných útvarů. Lze předpokládat, že se jedná o pozůstatky zkušební těžby pravděpodobně zlatonosných rud (obr. 22).

Prostor hřbitova v okolí zaniklého kostela sv. Václava byl nejprve zkoumán nedestruktivně prostřednictvím dronového snímkování (obr. 3), zaměřeného zejména na odlesněné části lokality a později také pomocí geofyzikálního průzkumu (obr. 5). Na základě získaných dat byly otevřeny sondy v místě, kde díky terénním příznakům, mapovým podkladům a nálezům bylo možno klást zaniklou stavbu kostela. V severovýchodní části parcely hřbitova (známé z map stabilního katastru z 1. poloviny 19. století; obr. 10 a 11) byl zachycen relikv kamenného základu (konstrukce 0900; obr. 16-21) o šířce 0,5 m a dochované výšce 0,3 m. V přilehlých kulturních vrstvách bylo zachyceno minimum nálezů. Jednalo se o železný hřeb a drobné zlomky novověké keramiky. Z plochy parcely hřbitova v její severozápadní části byly detektorovým průzkumem nalezeny svátostky. Další sondáž nezachytila pokračování kamenného základu a nebylo tak možné rekonstruovat celý půdorys. Lze předpokládat, že byl kostel po svém zániku rozebrán na stavební materiál, přičemž byly odtěženy i části základových konstrukcí, případně mohl být terén v minulosti narušen dalšími plošnými úpravami.

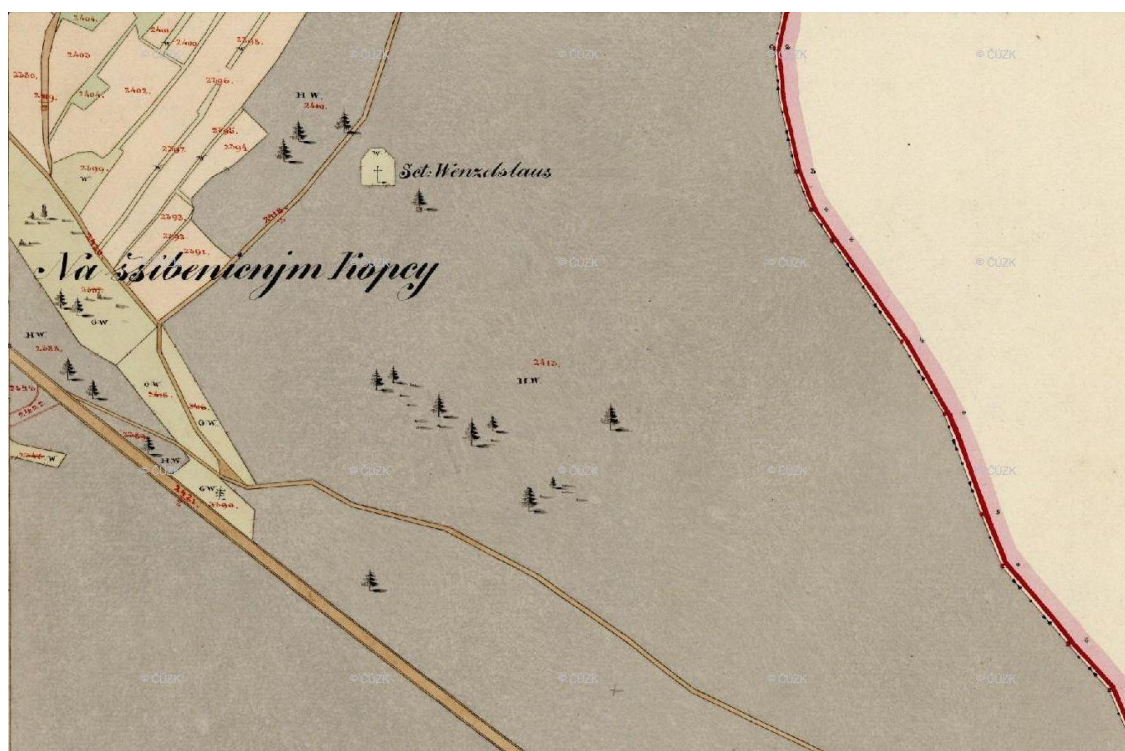
Pro interpretaci nalezeného základového zdiva (k. 0900) jako zdiva zaniklého kostela sv. Václava se přiklání vzhledem k tomu, že bylo zachyceno v prostoru parcely hřbitova, přítomnosti novověkých nálezů v blízkém okolí a také díky historickým mapovým podkladům (obr. 8-11) či historické literatuře a místní tradici (obr. 12-14). Při sondáži nebyly zachyceny kostrové pohřby ani jednotlivé kosti. Důvodem může být hloubka sondáže mezi 0,2 - 1,0 m a lze předpokládat, že hroby se nacházejí v nižších niveletách. Jediným dochovaným mobiliářem kostela je zvon, který byl v roce 1708 ulit Kristiánem Joachimem starším v Jihlavě (obr. 7). Po rozebrání kostela byl používán ve zvonici v Bransoudovském dvoře a odsud byl za první světové války přesunut do kostela sv. Bartoloměje v Herálci.

Pravděpodobně jedinou možností k jednoznačnému ztotožnění konstrukce 0900 s relikty zaniklého kostela sv. Václava by bylo uskutečnění plošného archeologického výzkumu. Ten v lesním terénu byl časově a finančně náročný a také by byl vůči archeologickým terénům značně destruktivní.

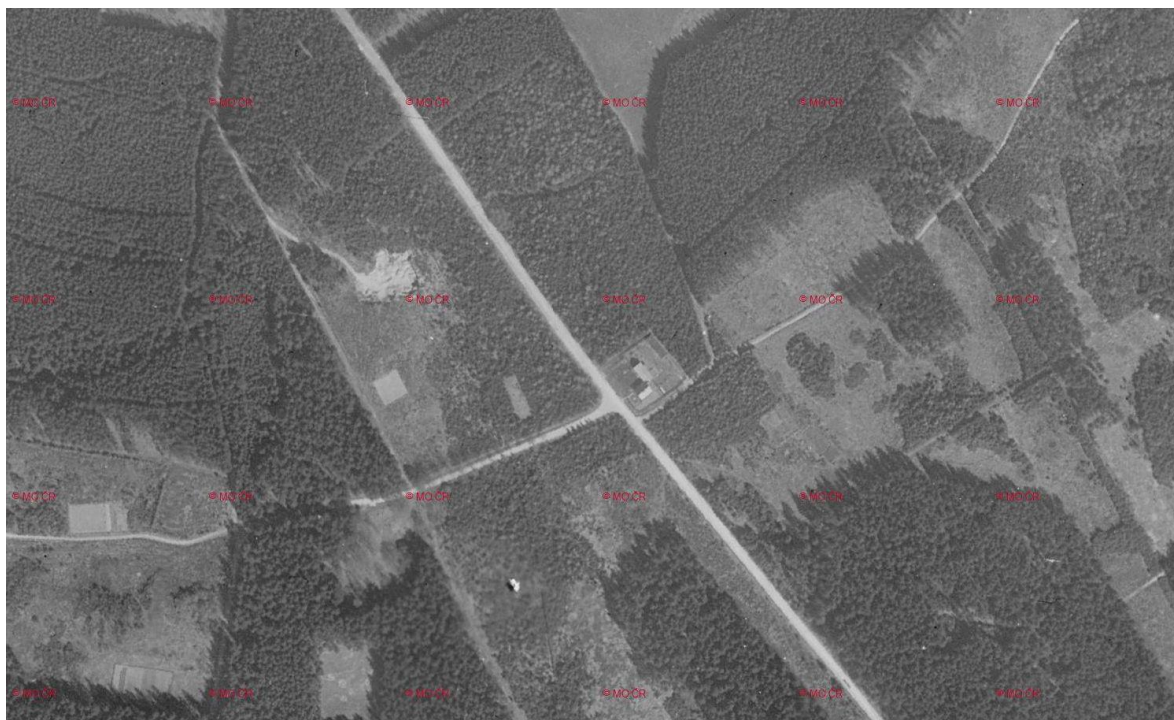
Výzkumný projekt by měl v roce 2025 pokračovat detektorovou prospekci v místě zaniklé vsi, inventarizací a konzervováním nalezených artefaktů, doplněním DMT o souřadnice nalezených artefaktů a celkovým vyhodnocením záchranného výzkumu v podobě nálezové zprávy.

Obr. 10: Výřez okolí Humpolce na mapě indikační skici stabilního katastru z roku 1838. Kostel sv. Václava JJV od Humpolce.

Obr. 11: Výřez okolí Humpolce na originální mapě stabilního katastru z roku 1838. Kostel sv. Václava JJV od Humpolce.

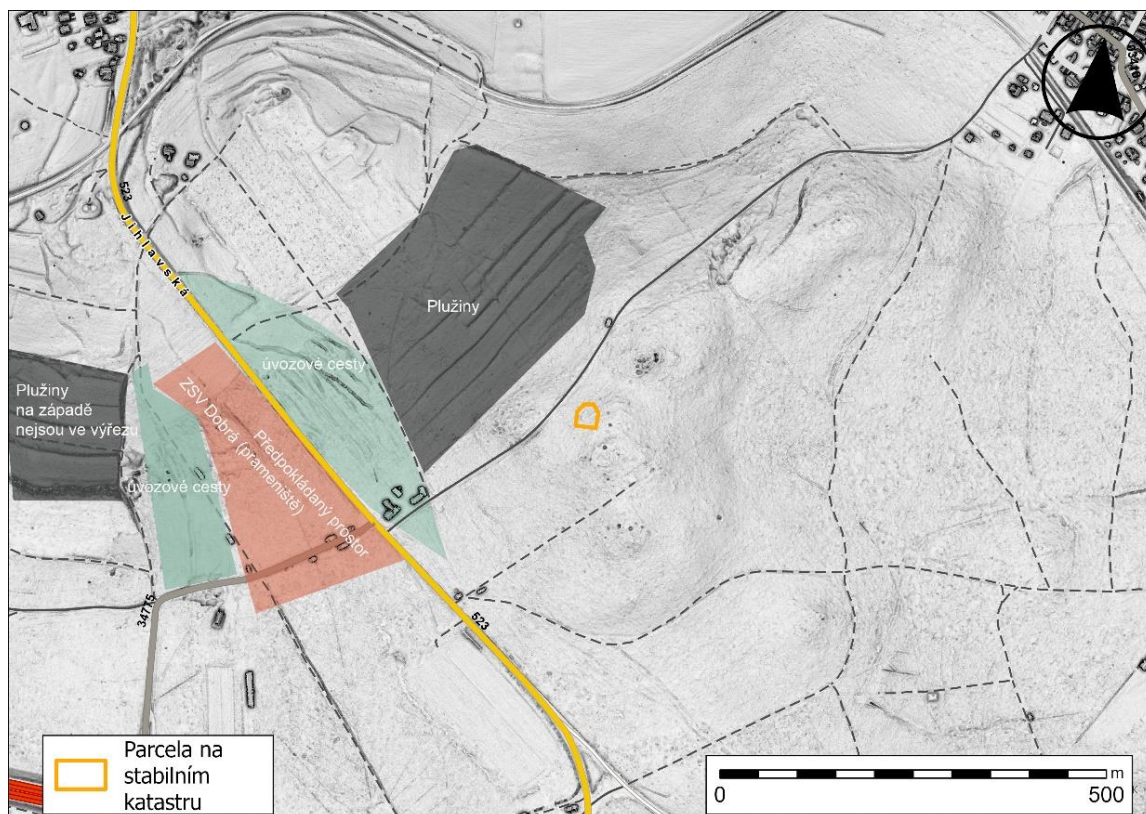
Obr. 12: Letecký snímek lokality z roku 1949.

Obr. 13: Historická fotografie lokality zaniklého kostela sv. Václava a hřbitova po roce 1965.

Obr. 14: Historická fotografie lokality zaniklého kostela sv. Václava a hřbitova z roku 1965.

Obr. 15: Interpretací plán digitálního modelu reliéfu. Žlutě vyznačena parcela hřbitova u kostela sv. Václava (zpracoval Petr Duffek na podkladě dat Centra digitální archeologie, katedra Archeologie Západočeské univerzity v Plzni).

Obr. 16: Fotografie z dronu lokality zaniklého kostela sv. Václava a hřbitova z roku 2024.

Obr. 17: Fotografie z dronu lokality zaniklého kostela sv. Václava a hřbitova z roku 2024.

Obr. 18: Fotografie z dronu lokality zaniklého kostela sv. Václava a hřbitova z roku 2024, sonda s odhaleným kamenným základem (konstrukce 0900).

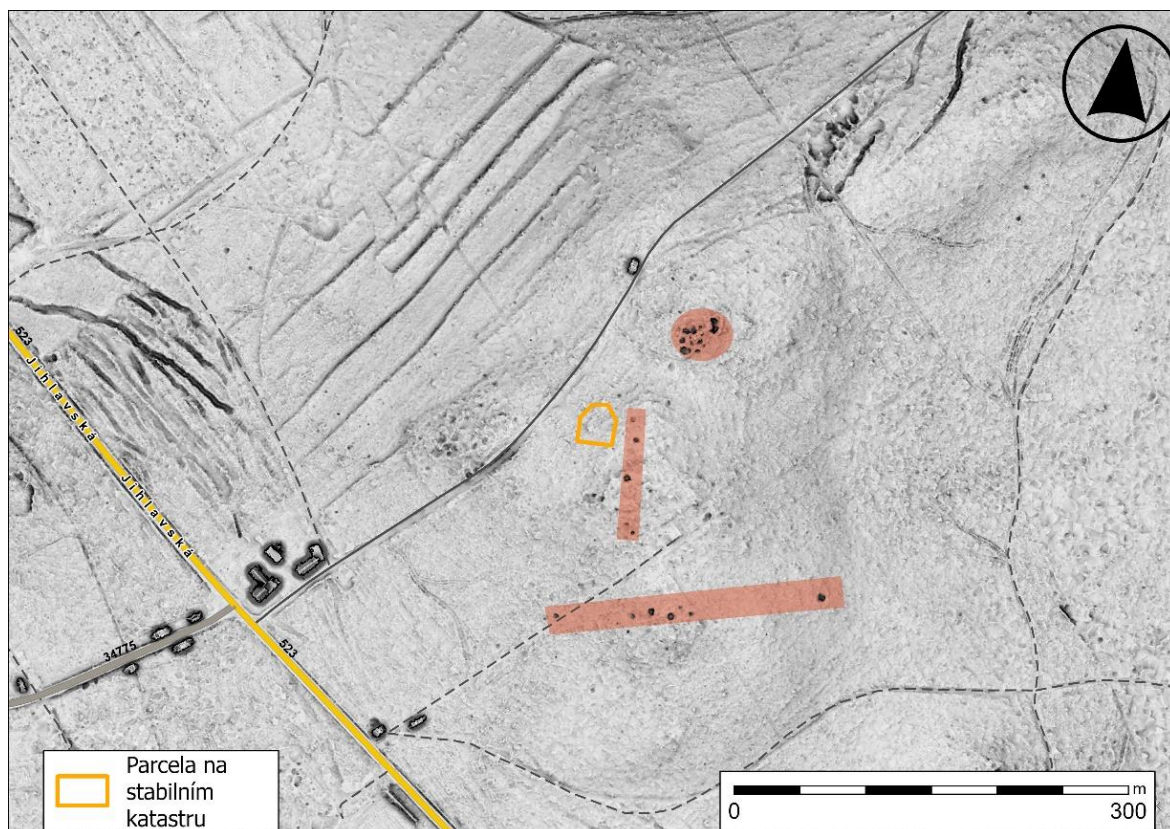
Obr. 19: Fotogrammetrie lokality zaniklého kostela sv. Václava a hřbitova z roku 2024, sonda s odhaleným kamenným základem (konstrukce 0900) a žlutě parcela hřbitova.

Obr. 20: Fotogrammetrie lokality zaniklého kostela sv. Václava a hřbitova z roku 2024, sonda s odhaleným kamenným základem (konstrukce 0900).

Obr. 21: Sonda s odhaleným kamenným základem (konstrukce 0900).

Obr. 22: Interpretační plán digitálního modelu reliéfu. Žlutě vyznačena parcela hřbitova u kostela sv. Václava, červeně těžební pole (zpracoval Petr Duffek na podkladě dat Centra digitální archeologie, katedra Archeologie Západočeské univerzity v Plzni).

Obr. 23: Ústí zkušební šachty jižně od zaniklého kostela sv. Václava.

Obr. 24: Opaskové přezky ze 13. století.

2 cm

Obr. 25: Stříbrná šatní spona ze 13. století.

2 cm

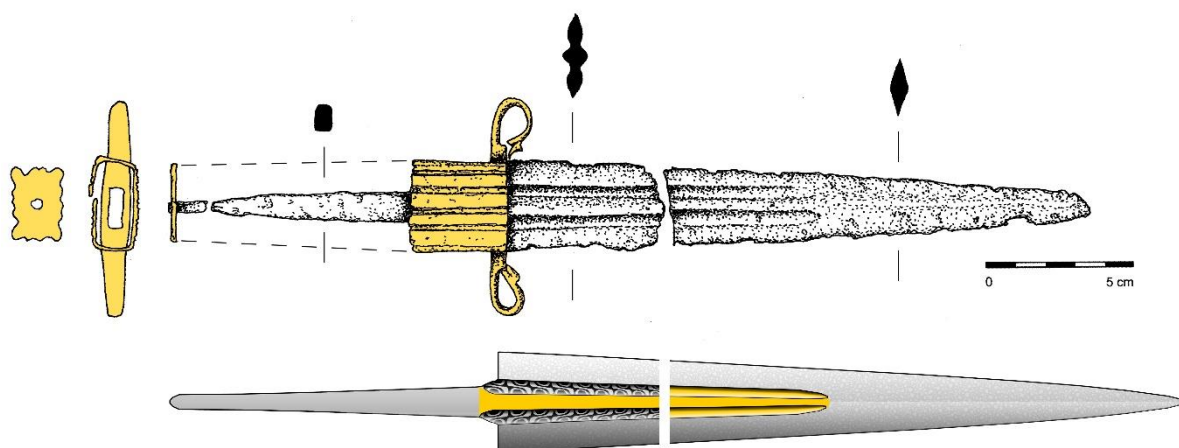
Obr. 26: Stříbrný pražský groš z 15. století.

Obr. 27: Fragment hlavně palné zbraně z 15. až 16. století.

Obr. 28: Dýka se širokou čepelí ze 14. století.

Obr. 29: Rekonstrukční kresba dýky se širokou čepelí ze 14. století.

Obr. 30: Vrcholně či pozdně středověký klíč ze 14. – 15. století.

Obr. 31: Vrcholně či pozdně středověký klíč ze 14. – 15. století.

Obr. 32: Rovnoramenný Latinský kříž s dřevěnou jednostrannou intarzií (křížek z Růžence) z 19. století, nález z okolí zaniklého kostela sv. Václava.

Obr. 33: Poutní křížek s trojlístým zakončením břevna (Maria Zell – Rakousko) z 18.století, nález z okolí zaniklého kostela sv. Václava.

Obr. 34: Medailon Arcibratrstva aneb Tovaryšstva nejsvětějšího obrazu Spasitele Světa (Kalvárie u Jevíčka) z 18.století, nález z okolí zaniklého kostela sv. Václava.

Obr. 35: Prsten s monogramem IHS a křížkem z 18.století, nález z okolí zaniklého kostela sv. Václava.